

ואמר רב נחמן: ותלמיד חכם — אינו צריך שאלה!

י-ב בברייתא להלן, העוסקת במי שנדר בתורה, נחלקו רבותינו האם היא מדברת בנדר, או בשבועה.

המחלוקת ביניהם היא עקרונית, האם ניתן להתפיס נדר של אדם בנדר ובאיסור או בקרבנות האמורים בתורה, או שמא לא תיתכן התפסה אלא בדברים שנעשו, ולא בדברים הכתובים בתורה.

הראשונים [הריטב"א והר"ן] הסוברים שלא ניתן להתפיס נדר במה שכתוב בתורה, מעמידים את הברייתא בשבועה, שמאמת האדם את דבריו בכך שהוא נשבע בתורה.⁽¹⁾

הביאור בברייתא להלן, נכתב על פי הר"ן והרא"ש, המעמידים אותה בנשבע ולא במתפיס בנדר.

ונאמרו בברייתא שלשה דברים, ברישא, במציעתא, ובסיפא.

תניא:

א. רישא:

הנודר ב"תורה", שהיה ספר תורה לפניו, ואמר "בזו התורה שאעשה, או שלא אעשה, דבר פלוני" — לא אמר כלום, כיון שהוא נשבע בגוילין.

ב. מציעתא:

אך אם נדר במה שכתוב בה — דבריו קיימין, כיון שהוא נשבע בשם ה' שבתורה.⁽²⁾

ג. סיפא:

ואם אמר "בה ובמה שכתוב בה" — דבריו קיימין, והרי זאת שבועה.

ודנה הגמרא בלשון הברייתא:

קתני במציעתא "במה שכתוב בה" — דבריו קיימין".

ואם כן, מדוע הוסיף התנא לומר בסיפא "בה, ובמה שכתוב בה"?

וכי צריך למימר שאם אמר זאת דבריו קיימים?

אמר רב נחמן: לא קשיא.

כך היא משמעות הברייתא:

הרישא של הברייתא והמציעתא מדברות במי שנקט ספר תורה בידו.

ולכן ברישא שהוא נשבע בה, אין דבריו קיימים היות והוא נשבע בגוילים.

ובמציעתא, שהוא נשבע במה שכתוב בה, דבריו קיימים, מפני שנשבע, בעודו מחזיק בה בידו, בשם ה' הכתוב בה.

1. אך הר"ן כתב שהבבלי מעמיד זאת בשבועה והירושלמי מעמיד בנדר, אך גם לבבלי הוא הדין בנדר.

2. ולפי הראשונים המעמידים את הברייתא במתפיס בנדר, הרי זה נדר היות וכתובים בתורה קרבנות, והוא מתפיס בהם נדרו. ירושלמי, פרק א הלכה ג, הביאוהו הרמב"ן